

Művészek ligete a Margitszigeten

Rajtuk kívül egy teremtettt lélek sincs a Margitszigeten a Nagyszálló, a romok, a Szabadtéri Színpad környékén. Kezembem egy kertvrajz, egy kerttervező művész gondolatainak eredménye tussal, papírra rögzítve; mellettem egy építőművész. A téma: a margitszigeti művész-sétány, vagy inkább művész-liget, amelynek létrehozása már szerepel a fővárosi tanács jövő évi költségvetésében, mintegy 250 000 forinttal. Amint az idő és a talaj felenged, dr. Mőcsényi Mihály, a Kertészeti és Szőlészeti Főiskola kerttervező tanszék docensének tervei alapján, hozzá is kezdenek a munkához. Az építészeti kiegészítő rendezést, az ide kerülő szobrok talpazatának tervezését Szabó István, a KÖZTI tervezője végezte el.

Milyen szobrok kerülnek ide, milyen lesz egyáltalán ez a művész-sétány? A mészkö-, bronz- és márványszobrok nagy része valamikor a városligeti művész-sétányt díszítette, megfelelő hely híján pedig régóta a Budapesti Történeti Múzeum kiscelli kastélyának raktárában porosodtak. Nézem a tervrajzot, a bekarikázott számok mutatják a szobrok helyét. Egyelőre tizennyolc szobor: B. Farkas Sándor: Erkel Ferenc, Schaár Erzsébet: Déryné, Segesdy György: Stróbl Alajos, Csorba Géza: Ady Endre, Beck András: Bartók Béla, Makrisz Agamemnon: Móricz Zsigmond, Erdei Dezső: Liszt Ferenc és Csokonai Vitéz Mihály, Kiss István: Janus Pannonius, Pátzay Pál: Derkovits Gyula, Pásztor János: Rudnay Gyula, Sóváry János: Mikszáth Kálmán, Tar István: Ferenczy Károly, Madarassy Walter: Munkácsy Mihály, Kocsis András: Zichy Mihály, Makrisz Agamemnon: Medgyessy Ferenc, Márton László: Ferenczy István, Pál Mihály: Táncsics Mihály szobra kerül a művész-sétányra. Egyelőre, mondom, hiszen 27 szám van bekarikázva a tervrajzon. Dr. Mőcsényi Mihály a későbbiekben ide kerülő szobrokra is gondolván tartalékhelyeket is bejegyzett, összesen 27 művész köbe, bronzba, márványba vésett portréját képzelte tájkerti egységébe.

Térritmus és hangulat

Szeretném leírni az egész jövőbeli művész-ligetet, a szobrok helyét, a fák, virágok, kövek, kerttrészetek elvi és érzelmi egységét. Milyen lesz ez a művész-liget, amelyet a romterület, a víztorony, illetőleg a Nagyszálló déli oldalán levő kerttrészet közötti térségre terveztek.

A szobrok, a Sziget egészéhez képest itt viszonylag kis területen, ám tájkertbe illően, szabadabban szétszórva, de mégis valamiféle elvi egységben helyezkednek majd el. A különböző művészeti ágak képviselőinek szobrai szűkebb értelemben is egységet képeznek, amennyiben például egymáshoz közelebb lesznek a zenészek, azután a képzőművészek, költők, írók. A fák, a bokrok, a növények azonban úgy választják egymástól a szobrokat, hogy egy nézőpontból kettő-háromnál többet nem lehet látni.

— Egy-egy szobor önálló érvényesülését, még bizonyos együtt-látás sem zavarja — egészít ki Szabó István —, mert minden szobor olyan határozott nézőpontra exponált, amely a gétálók figyelmét kényszerítően a téregységet domináló szoborra tereli...

Azután... az éppen látott szobor mellett elhaladva, a képben korábban is feltűnt szobor hívja fel magára a figyelmet, s az egymást így váltó, komponált képek olyan térritmust eredményeznek, amely egyrészt vizuális hangulati egységet teremt, másrészt arra készlet, hogy a sétáló az összes szobrot megtekintse.

A növények mondanivalója

A kertművész Mőcsényi Mihály három hónapig bújt a Szigetet. Kereste, hogyan illeszkedik bele a szobrot ábrázoló művész egyénisége, a szobrász stílusa, kifejező eszköze, az anyag, a kő, a bronz, a márvány minősége és meg-

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző: <i>Mőcsényi Mihály</i>			
Cím: <i>Művészek ligete a Margitszigeten</i>			
Forrás: <i>Hogyan Nemzet</i>			
(Helv)	1965. dec. 28.	(Idő)	(Köt. v. filiz.)
		(Oldal)	
Tárgy	Hely	Idő	Személy
OSZTÁLYOZÁS	7.12.28	"1965"	
Helyszám			

dolgozási módja a szigeti táj, a hangulat, a növények sajátos keretébe. Illetve milyen keret fejezné ki legjobban az illető ábrázolt művész egyéniségét, történeti szerepét. Túl azon, hogy a kőszobrokat a lehetőségekhez mérten különböző mértékben sötét lombú háttér elé, a bronzszobrokat, amennyiben ezt felületi kiképzésük megengedi, nyílt, tehát az ég képezte háttér elé helyezzi. Túl azon, hogy a meglévő növényzetet egyes helyeken ki kell egészíteni, más helyeken cserjeritkítással határozott teret kell képezni, kereste a növények mondanivalóját is. Bár nálunk a növénynek nincs olyan értelemben vett, bensőségesen szimbolikus, kifejező nyelve, mint a japánoknál, de mondanivalójuk nekünk is jelent valamit.

— Déryné oda szerettem volna állítani a díszalmafa közé — mondta Mőcsényi. — Az ő sorsát a kora tavasszal pompás rózsaszínbe boruló díszalma fácska fejezi ki, amelynek azután ragyogó, aransárga, ám fanyar pici gyümölcsei lesznek. Végül is a felülvizsgáló bizottság úgy döntött, hogy Déryné szobrát a Szabadtéri Színpad közelébe helyezzük el. Az eredeti hely »tartalék« maradt egy másik színész számára. Ady egyedülálló, magános, messzirelátó. Szoborelhelyezése is ilyen. Minden, ami körülötte van, minden fa, cserje, örökzöld, vertikális. S szobra magános a sok függőleges vonal között. Táncsicsnak, a forradalmárnak, úgy véltem, nagyobb, szabadabb térre van szüksége, olyan helyre, ahonnan minden oldalról jól lehet őt látni. Mikszáth és Móricz körül fülkeszerűen kiképzett cserjék lesznek. Elhelyezésük olyan lesz, hogy oldalról teljesen elválasztják őket a cserjék, ám ők messzire látnak, és a sétáló is jól láthatja őket messziről is. Derkovits bronzszobra, Pátzay Pál kívánságára teljesen enteriőr-környezetben lesz, ahol a szobor részlet-finomságai jutnak érvényre. A zöldbokrok fülkéjének mélyén csak az látja, aki vele van.

Janus Pannonius szobra a Mihály-kápolnához kerül, körülveve a tájképi kertbe illő, vadvirágokhoz hasonló színes évelő növényekkel, s építészeti kiegészítésül a kápolna támpilléretől kiinduló köszegéllyel. Bartók szobra a Szabadtéri Színpad közelében lesz, szomszédságából elbontanak egy kerti köépitményt. Ferenczy István szobrát térképessé, az egyik romfal előtt helyezik el, viszont megszüntetik a közelében levő egyik sétatösvényt, amely a romterületen vezet át. Tompa Mihály jól ismert szobra elől Szabó István, a tervező, el akarja venni a giccses »távacskát«.

Nagyjából ilyen lesz a művész-liget. A szobrokat tervezett talpazatukkal együtt makettek, festett imitációk és fotómontázsok segítségével mérték be a kijelölt helyre.

A művész-ligeten kívül

A Sziget esztétikai rendezése során a művész-liget létesítésén kívül a tavasz folyamán sor kerül még Kerényi Jenő Fuvalázó kislány című szobrának a felállítására is, amelyet eredetileg a Nagyszálló elé terveztek, de a nagy forgalom miatt ez a rész már nem alkalmas elhelyezésére. Előreláthatólag a nagy sétány templomromja melletti füves térségben helyezik el egy kis bronzmedence szélén. A strand elé visszakerül Csorba Géza Napozó nő című szobra is. Az Ybl-fürdő helyén pedig valószínűleg 1968-ban ál-

lítják fel Madách Imre szobrát, amelyre most meghívásos pályázatot hirdetnek.

Nem lenne érdektelen, ha ötletpályázatot hírdetnének képzőművészek, építőművészek részére, hogy milyen módon és mértékig kellene esztétikailag gazdagítani az egész Szigetet és egyáltalán hová lehetne új szobrot helyezni.

Csákváry Margit